

سیاست گذاری عمومی

مدرس: دکترا علی دادیہ

w w w . y a l d a n e t w o r k . o r g

در این درس سرفصل‌های ذیل را مرور می‌کنیم:

معرفی و مبانی سیاست‌گذاری عمومی بعنوان روش
یافتن راه‌حل برای چالش‌ها و معضلات جامعه

تحلیل سیاست عمومی و فرآیند شکل‌گیری آن با توجه به لزوم حضور
دولت در حل مسائل جنسیتی و سیاست‌گذاری با تمرکز بر زنان

طراحی و اجرایی کردن سیاست‌ها بر اساس ابزار موجود که شامل
بودجه، مالیات‌ها، سیاست مالی و اقدامات ایجابی می‌باشند.

سرفصل‌های آموزشی

معرفی و مبانی

هر دستگاه تصمیم‌گیری، از هیات دولت تا شورای شهر، همیشه در حال بررسی نقطه نظرات متضاد درباره مسائل عمومی است.

آیا چالشی که با آن روبرو هستید یک مساله عمومی است؟

گام اول

ریشه‌یابی مساله عمومی

گام دوم

تصمیم‌گیری و تعریف گام‌های عملی برای حل مساله

گام سوم

پرسش‌هایی که باید پرسید:

کنش و واکنش نهادها در فرآیند سیاست‌گذاری چگونه نتیجه نهایی را مشخص می‌کند؟

زنان چگونه می‌توانند بر فرآیند سیاست‌گذاری در شهر یا روستای محل زندگی خود تاثیر بگذارند.

آیا افزایش تعداد نمایندگان زن در شورای شهر بررسی چالش‌های زنان و تبعیض جنسیتی را به عنوان یک مسئله عمومی تسهیل می‌کند؟

چطور یک معضل یا چالش به یک مسئله عمومی و فراگیر تبدیل می‌شود که نیازمند دخالت دولت برای حل آن خواهیم بود؟ آیا غفلت درباره چالش‌های زنان به این دلیل است که آنها را مسائل عمومی نمی‌دانیم؟

آیا زنان در شهرها از سیاست تبعیض مثبت در سطح دولت شهری سود خواهند برد؟

چه عاملی محتوا و اهداف سیاست‌های عمومی و شهری را تعیین می‌کند؟ باورها؟ ارزش‌ها؟ جنسیت؟

چه کسی یا چه کسانی اولویت‌های سیاست‌گذاران را تعیین می‌کنند؟ آیا این اولویت‌ها بر مبنای واقعیت‌های اقتصادی اجتماعی تعیین می‌شوند یا باورهای شخصی؟

تعریف سیاست گذاری عمومی

سیاست عمومی یا سیاست گذاری عمومی در واقع راهنمایی اصولی برای اقداماتی است که دولت‌ها و اجزای قوه مجریه برای یافتن راه حل و اقدام درباره یک سری از مسائل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی انجام می‌دهند.

سیاست گذاری منحصر به قوه مجریه نیست. در بسیاری از موارد سیاست گذاری نتیجه تعامل بین قوای مختلف است.

قانون اساسی و قوانین کشور مبنای سیاست گذاری در چهارچوب ارزش‌های حاکم بر جامعه هستند.

سیاست‌ها با توجه به پیش‌فرض‌های اقتصادی و اجتماعی در چهارچوب قانون و سنت‌های حاکم بر جامعه تحلیل می‌شوند.

سیاست‌گذاری عمومی پیدا کردن
راه حل برای مسائلی است که
درصد قابل توجهی از جامعه را
تحت تاثیر قرار می‌دهند یا زندگی
زیرگروه‌های اجتماعی را دیگرگون
می‌کنند.

تبعیض در بازار کار

برابری فرصت‌های اشتغال

زیرساخت‌ها

محیط زیست

بحران آب

نمونه‌های مسائل عمومی

زنان در شوراهای شهر

انتخابات شوراهای شهر باعث ورود زنان به شوراهای شهر در سطح کشور شده‌اند.

نقش‌آفرینی زنان در مدیریت شهری به این معنا نیست که مسائل مربوط به زنان در اولویت برنامه ریزان و مدیران شهری قرار گرفته است.

متغیر بودن چهارچوب فعالیت و اختیارات شوراهای شهر و شهرداریها هنوز در ایران متغیرند.

سیزده درجه توانمندی

بسیاری باور دارند که شهرداری‌ها و حوزه اختیاراتشان در ایران فاصله زیادی با استانداردهای جهانی دارند.

گفته می‌شود که از مجموع ۶۲ کارکرد و وظیفه دولت محلی این شهرداری تنها ۱۳ مورد را بر عهده دارد که بیشتر خدماتی هستند.

تمرکزگرایی باعث شده است تا نظام‌های آموزشی، خدمات بهداشت و درمان، تصمیم‌گیری‌های کلان و حتی تعیین اولویت‌های سیاست‌گذاری در خارج از محدوده اختیارات شهرداری‌ها قرار داشته باشد.

با این حال نباید فراموش کرد که شهرداری‌ها حداقل در ۱۳ مورد امکان ایجاد تغییر دارند.

زنان: کنش‌گران شهری

زنان مصرف‌کنندگان اصلی خدمات شهری و کاربران عمده زیرساخت‌ها و فضاهای شهری هستند.

خانوار واحد اصلی و سلول حیات اقتصادیست: بنگاهی اقتصادیست که خدماتی که برای آنها بازاری وجود ندارد عرضه می‌شود تا مردان، یا اعضای شاغل خانوار، امکان مشارکت در بازار کار و حیات اقتصادی جامعه شهری را داشته باشند. در این دیدگاه زنان مدیران اصلی‌ترین و بنیانی‌ترین فعالیت اقتصادی در شهر هستند.

دکتر حبیب احمدی با مطالعه نقش مدیران زن در شهر شیراز نتیجه می‌گیرد که علیرغم مشارکت زنان در آموزش عالی و کسب مدارج مختلف تحصیلی و علی‌رغم موفقیت نسبی در اشتغال در مشاغل بیرون از خانه ایشان هنوز از «تبعیض‌های چندگانه» در مشاغل مدیریتی رنج می‌برند.

زنان، فرآیند توسعه و توانمندسازی

ارتقاء حقوق مالکیت بیشترین تاثیر مثبت را بر توانمندسازی زنان دارد.

سایر عوامل موثر عبارتند از:

افزایش میزان تحصیلات بانوان

افزایش دسترسی به منابع مالی

میزان سلامت

مثالی از یک زن عضو شورای شهر

فاطمه مسئله‌گو چهار دوره است که در شورای شهر ساوه عضو است. او که رئیس کمیسیون طرح ریزی شهری، فرهنگی، کمیسیون‌های فرهنگی و کمیسیون بانوان در شورای اسلامی شهر ۲۰۰،۰۰۰ نفری ساده بوده است در حوزه ورزش فعال است.

او حامی ورزش سالنی فوتسال بوده است و موفق شده است در شورای اسلامی شهر در اینباره لوایحی را به تصویب برساند. او باور دارد که این ورزش برای جوانان الگوسازی می‌کند و باعث می‌شود تا هم شهر و هم شورا به دستاوردهایشان افتخار کنند. او می‌گوید که در زمانی که ورزش بانوان را تحویل گرفته است، بانوان فقط در سه رشته ورزشی فعال بوده‌اند. اکنون در شهر ساوه بیست و سه رشته ورزشی برای زنان وجود دارد.

نگاهی به تجربه این بانو نشان می‌دهد که او ضمن فعالیت‌های ورزشی متوجه اهمیت هم‌گرایی گروه‌های اجتماعی برای موفقیت سیاست‌های اتخاذ شده بوده است. تمرکز او بر ورزش بطور عام و ورزش زنان بطور خاص حمایت گروه‌های اجتماعی مختلف را جذب کرده است.

تحلیل سیاست عمومی

تحلیل سیاست عمومی ابزاریست برای سنجش توانایی سیاست‌ها و گزینه‌های سیاست‌گذاری برای تحقق اهداف از پیش تعیین شده.

تحلیل و سنجش سیاست موجود: این گروه از تحلیل‌ها متکی به مشاهده فرآیند سیاست‌گذاری و تکامل فرآیند اجرای آن هستند.

مشاهدات مستند و با تکیه به آمار نقش مهمی در این گروه از تحلیل‌ها بازی می‌کنند.

تحلیل برای سیاست‌های جدید: این تحلیل‌ها بیشتر متکی به پیش‌بینی روند رویدادها و حدس و گمان درباره کنش‌ها و واکنش‌های اجتماعی هستند تا ترکیب بهینه گام‌های عملی ممکن را پیدا کنند.

لزوم حضور دولت در مسائل جنسیتی

در مسائل جنسیتی معمولاً رویدادی شبیه به شکست بازارها روی می‌دهد. جایی که انباشت کلیشه‌ها و باورهای نادرست و فقدان اطلاعات در کنار تضاد منافع فعالان اقتصادی مانع از رسیدن بازار به نقطه تعادل کارآ می‌باشد.

در نتیجه آنچه که حضور دولت در مسائل جنسیتی را الزامی می‌کند ترکیبی از منافع فردی، عدم وجود هنجارهای اجتماعی راه‌گشا و آسیب‌پذیری زنان است.

دولت ضمن تعریف چهارچوبی قانونی که برای همه رعایت آن الزامی است به سردرگمی و اتلاف منابع ناشی از تضاد منافع پایان می‌دهد.

سیاست گذاری و مسائل زنان در ایران

مسائل زنان در ایران مدت‌هاست که موضوع بحث و ابراز نظر کارشناسان، دولت‌مردان، قانون‌گذاران و سیاستمداران است.

شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسه ۳۱/۶/۱۳۸۳ «منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران» را به تصویب رسانده است. این منشور حقوق و مسئولیت‌های زنان را «با الهام از شریعت جامع اسلام و نظام حقوقی آن» در عرصه‌های مختلف تدوین می‌کند.

تکامل نهادهای مربوط به امور زنان در قوه مجریه در دو دهه گذشته در جریان بوده است و شورای فرهنگی اجتماعی زنان به معاونت ریاست جمهوری در امور زنان و خانواده تبدیل شده‌است.

چالش‌های سنجش کارآیی سیاست‌ها

سنجش کارآیی سیاست‌ها تنها به دور از دلبستگی‌های سیاسی و جاه‌طلبی‌های فردی و با داشتن آمار و مستندات کافی ممکن است.

فقدان آمار مناسب و فقدان امکان جمع‌آوری آمار مستند از چالش‌های اندازه‌گیری کارآیی سیاست‌ها هستند.

به عنوان نمونه اگر سیاستمداران برای سنجش کارآیی سیاست‌های ضد خشونت در خانواده متکی به موارد گزارش شده به نیروی انتظامی باشند، آنگاه از بخش بزرگی از موارد خشونت در خانواده که گزارش نمی‌شوند، غافل می‌مانند.

موفقیت در ایجاد اشتغال برای زنان؟

اندازه‌گیری اثر واقعی بسیاری از سیاست‌ها در عمل ممکن نیست.

اگر موفقیت سیاست‌های اشتغال‌زایی برای زنان را در تعداد مشاغل ایجاد شده بدانیم آنگاه از درآمد ایجاد شده غفلت کرده‌ایم. اگر درآمد حاصل از این مشاغل پایین‌تر از متوسط جامعه باشد یا این مشاغل از جمله مشاغلی باشند که معمولاً زنان در آنها شاغل بوده‌اند، آنگاه این سیاست‌ها در ایجاد برابری درآمدی و افزایش طیف مشاغل برای زنان شکست خورده‌اند.

همیشه به تحلیل آمار و داستانی که اعداد بازگو می‌کنند توجه کنید.

طراحی و اعمال سیاست

شوراهای شهر در قالب دولت‌های محلی و نهاد شهرداری از توانایی سیاست‌گذاری برخوردارند. نامزد عضویت در شورای شهر باید برنامه مشخصی بر اساس جایگاه و باورهایش تعریف و تدوین کرده باشد. چنین برنامه‌ای به مسائل زنان هم می‌پردازد. بایسته است که با اجتناب از کلی‌گویی نامزد انتخاباتی بداند که برنامه او در سطح خرد اجرا می‌شود، در نتیجه باید شامل گام‌های عملی باشد

ابزار سیاستگذاری

هر سیاستی شامل اجزایی است که از آنها به عنوان ابزار سیاست گذاری یاد می شود.

در ایران شهرداریها معمولا از طریق محاسبه و مطالبه عوارض نوسازی شهری هزینه برنامهها و اقدامات خود را تامین می کنند. در نتیجه شوراهای شهر از یک ابزار مالیاتی برخوردارند.

عدم پرداخت این عوارض باعث شده است تا شوراهای شهر معمولا با مشکلات مالی مواجه باشند و شهرداریها در عمل با فروش خلافی و تراکم درآمد کسب کنند.

مالیاتها

ابزار سیاستگذاری

شوراهای شهر به عنوان قوه قانون گذاری دولت محلی عمل می کنند و بودجه شهرداری ها را بررسی، تنظیم و تصویب می کنند.

در توانمندسازی اقشار آسیب پذیر و به ویژه زنان شورای شهر می تواند با تصویب بودجه برای طرح های ویژه زنان به تشویق مشارکت آنها در فرایند اجتماعی بپردازد.

از سوی دیگر با توجه به نیاز شهرداری به مهر تایید شورای شهر برای برنامه های ساختمانیش شورای شهر می تواند بر گسترش زیرساخت های شهری، تسهیلات ورزشی، اماکن بازرگانی و کسب و کار با توجه به خواست های زنان تاکید کند.

سیاست مالی
و بودجه

بودجه شهرداری‌های در قانون

بند ۱ ماده ۴۵ قانون شهرداری‌ها:

« نظارت در حسن اداره و حفظ سرمایه و دارایی نقدی و جنسی- و اموال منقول و غیرمنقول متعلق به شهر و همچنین نظارت در حساب درآمد و هزینه آنها» از وظایف شورا است. شورا همچنین می‌تواند با تعیین کارشناسان و بازرسان هزینه‌های شهرداری را بررسی و تفتیش نماید. طبق بند ۲ این ماده شورای شهر اختیار دارد تا « بودجه سالیانه و اصلاح بودجه و متمم بودجه و تفریح بودجه شهرداری و بنگاه‌های وابسته به شهرداری» را بررسی و تصویب نماید. حتی برنامه ساختمانی شهرداری باید به تصویب شورای شهر برسد. بند ۳ این ماده اختیار تصویب کلیه معاملات به نام شهرداری را به شورای شهر می‌دهد. در نتیجه اختیار شورای شهر درباره بودجه شهرداری یک اختیار تام است.

اقدامات ایجابی

بسیاری از دولت‌های محلی در کشورهای مختلف در حال توسعه و توسعه یافته از اقدامات ایجابی استفاده می‌کنند تا سهم زنان را در نیروی کار شاغل در دولت‌های محلی و در پروژه‌های منطقه‌ای افزایش دهند.

اقدامات ایجابی به این معناست که درصد معینی از نیروی کار شاغل در شهرداری را باید زنان تشکیل بدهند و درصد معینی از قراردادهای باید به پیمانکاران زن داده بشود. اقدامات ایجابی باعث می‌شوند که تا زمانی که این درصدها تحقق پیدا نکرده‌اند زنان در اولویت قرار داشته باشند.

برتری مردان بر زنان با سیاست‌های ایجابی به برتری زنان بر مردان تبدیل نمی‌شود.

تحلیل هزینه فایده سیاست‌ها از منظر جنسیتی

تحلیل هزینه فایده مبنای سیاست‌گذاری اقتصادی و عمومیست. دولتمردان و سیاست‌مردان همیشه در حال بحث درباره منافع حاصل از سیاست‌ها و مقایسه آنها با هزینه‌ها می‌باشند. با این حال شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی مورد استفاده برنامه‌ریزان شهری و سیاست‌گذاران محلی معمولاً بطور جنسیتی تفکیک نشده‌اند.

اگر یک شورای شهر بتواند ۵۰۰۰ فرصت شغلی در منطقه ایجاد کند، خود را موفق می‌داند. این نکته که تنها ۲۵۰ فرصت از این ۵۰۰۰ فرصت شغلی سهم زنان بوده است، از نظر سیاست‌گذاران به منزله شکست ایشان نیست. حال آنکه از منظر خواست‌های زنان این به معنای شکست این برنامه در تحقق برابری فرصت‌های اشتغال است.

مشارکت زنان در فرآیند سیاست‌گذاری باید در چهارچوب گفتمانی متکی به شاخص‌ها و مستندات آماری باشد که تفکیک جنسیتی شده باشند. اهمیت این نکته برای یک عضو شورای شهر در این است که او نمی‌تواند تنها با اتکا به شاخص‌های موجود درباره اثرگذاری سیاست‌های اجرا شده ابراز نظر کند. او با وجود آنکه سیاست‌گذار است باید از منظر یک منتقد و با در نظر گرفتن همه ابعاد سیاست‌ها کارآیی‌های آنها را بسنجد و فراموش نکند موفقیت یک سیاست به معنای موفقیت آن در توانمندسازی برابر همه اقشار جامعه نیست.

مشارکت زنان در تعریف شاخص‌ها

جکی ترو، استاد دانشگاه آوکلند در نیوزیلند، تاکید می‌کند که مشارکت کنش‌گران زن در تعریف این شاخص‌ها الزامی است و ایشان نباید از مقاومت نهادهای محلی دلسرد بشوند. گفتمان تنها راه معرفی شاخص‌های اقتصادی به تفکیک جنسیت به فرآیند تحلیل هزینه فایده سیاست‌هاست. نایلا کبیر، استاد توسعه و جنسیت در مدرسه اقتصاد لندن، ضمن تاکید بر لزوم این مشارکت یادآور می‌شود که بسیاری از شاخص‌های خام اجتماعی و اقتصادی منعکس‌کننده اثر واقعی سیاست‌ها نمی‌باشند و در واقع شامل پیش‌داوری‌های موجود در جامعه می‌باشند. این شاخص‌ها اثر واقعی سیاست‌ها را مخدوش شده گزارش می‌کنند.

پایان و آغاز

امروز روز اول شما به عنوان یک عضو شورای شهر است،
چه مسئله ای برای شما اولویت خواهد داشت؟ چرا؟

آیا برای شما زیباسازی شهر به ایجاد اشتغال
برای زنان و جوانان اولویت خواهد داشت؟

پاسخ شما به این پرسشها بیانگر اولویتهای شما در
سیاستگذاریست، ولی اهمیت این چالشها توسط واقعیتهای
اقتصادی و اجتماعی شهر و منطقه شما تعیین شدهاند.

www.yaldanetwork.com

www.facebook.com/yaldanetwork

www.aparat.com/yaldanetwork

telegram.me/yaldanetwork

© 2016 Yalda Network

تمامی حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به شبکه یلدا است.